

117. Dom

mei 2011

"Domheid is de opeenstapeling van drie of meer onwaarheden." Dat was de formule van domheid die ik droomde, en ik zei: "Geachte droom, daar moet je me dan maar een voorbeeld van geven." Ik draaide me om; waarom droomt een mens nou zoiets onbenulligs. En ik viel weer in slaap.

1. Geld maakt gelukkig.' Dit kan soms waar zijn, want als je *niet* kunt rondkomen is er weinig gelukkigs aan. Daarna biedt het zoals bekend geen enkele garantie voor geluk. Zeker niet als welvaart leidt tot een consumptieve vlucht vooruit.

2. Een onveranderlijk comfortabele situatie maakt gelukkig.' Dit kan soms een tijdje waar zijn, maar als de saaiheid en de eentonigheid je naar de keel grijpen is er weinig geluk te beleven.

3. Geen problemen aan je hoofd maakt gelukkig.' Natuurlijk is dat waar, in het klein althans, want denk eens aan de consequentie als er niets meer is om over na te denken? Op den duur....? vreselijk.

Als deze of soortgelijke onwaarheden samenkomen, zonder dat één ervan (gelukkig) afwijkt om de andere twee te compenseren, betekent dit een statische toestand zonder geluk; m.a.w. als je die drie onwaarheden als waar beschouwt, zit je driedimensioneel gevangen. Dat is uiteraard een oliedomme situatie.

Nu het volgende:

1. Ik denk dus ik ben' (Descartes, *Discours de la méthode*, 1637);

2. Wat ik ben is wat in mij verandert' (Bert Voeten, *Menselijkerwijs*, 1958);

3. Verandering dwingt tot nadenken (dit spreekt vanzelf). (Volgt Descartes.)

Conclusie nr. 1: Als je oog hebt voor verandering, er voor open staat, de mogelijkheden zoekt, of tart, of opeist, en de waarheid in een complexe situatie blijft zoeken, ben je onmogelijk dom bezig.'

So what?

Wat doen deze redeneringen in mijn kolommen over staatsinrichting?

Zij pleiten voor open systemen, voor wetten met een open eind, voor wetten waarin ruimte is voor verandering, voor beoordelingsvrijheid. Bij voorbeeld - hoe het niet moet - de dichtgetimmerde bestemmingsplanmethodiek; de dichttimmerende pseudo-wetgeving ofwel beleid'. Of: het gesloten systeem van medische zorg. (Waarom mag ik niet voor een hoog eigen risico kiezen, dan kan ik mijn gegevens tenminste buiten de computer houden? Waarom kan ik niet voor een paar procent eigen bijdrage kiezen?) Of: de eis je werkzaamheden vast te leggen als gevolg een verplichte inschrijving bij de Kamer van Koophandel; ook voor zzp'ers, artiesten, en maatschappen. (En binnenkort ook voor elke informele' vereniging?) Nog een voorbeeld: het voorschrijven van een middel waar een doelvoorschrift mogelijk is (standaardbreedte van een fietspad op standaardafstand van noem maar op, standaardafstand tot de koffieshop, zus en zoveel isolatie, ventilatie en deuren.) Of: Europa heeft bepaald dat...

Gesloten systemen zijn, van de publieke kant gezien, van belang voor controle en controle is van belang voor degene die macht wil uitoefenen. Alexis de Tocqueville waarschuwde al in 1835 (*De la démocratie en Amérique*) voor een overheid die de maatschappij met een raster van minutieuze regelgeving bedekt; (...) het breekt de wil niet, maar doet haar geleidelijk verslappen.' Precies, willoos, tot we collectief dom zijn; denken is immers niet mogelijk zonder de wil daartoe (vgl. Rudolf Steiner *Die Philosophie der Freiheit*, 1894/1918). Dat is de privé-kant van de zaak. De politiek denkt voor ons (en wij voor de dieren. Aldus het wetsvoorstel van Marianne Thieme, 13 april).

Conclusie nr. 2: Dichtgetimmerde ofwel gesloten systemen blokkeren verandering en betekenen domheid als norm.'

Terug naar het leven van alledag: wat doe je als er weer een systeem-controleur komt aangezwakt? Dan krijgt hij een koekje van eigen deeg: ik hou me gewoon van de domme.

Uw columnist, V.L.

Vgl. nr. 7, 33, 63, 72, 87, 114.